

Fra redaktøren

Høsten er her og siden forrige utgivelse har det skjedd litt internt og ute i felten, blant annet EM i Treklating. Vi har skiftet redaktør i NTF- Nytt, og tidligere redaktør Marit By har gitt stafettspinnen videre til Hanne Mørch.

Skjer det noe trerelatert der du er eller du har noe du gjerne vil formidle? Send det til oss på:
post@trepleieforum.no

Våre internettsider er vår viktigste infokanal. Det er der den mest oppdaterte informasjonen kommer fra sentralt og lokalt hold. Gå inn på www.trepleieforum.no!

Hanne Mørch

Bilde av hengelerk og pinjetre som står i Kew Garden i London (Foto: 22.05.2007 Hanne Mørch)

Hva skjer?

SENTRALT	
25. oktober	Styremøte
15. november	Styremøte
1. desember	Deadline for NTF Nytt
NTF ØST	
18. oktober	<p>Kompetanseheving for trenerder - NTF Øst Alle er velkommen til CEU-artikkel-kollokvie for å diskutere innhold og oppklare uklarheter i årets CEU-artikler i Arborist News. NTF-Øst vil også prøve å opprette en ny lese-gruppe for personer som ønsker å ta ISA-Certified Arborist-eksamen i september 2008.</p> <p><i>Torsdag 18. oktober kl 18:00 på Nordre Skøyen Hovedgård.</i></p>
29. november	<p>MITT TRE - NTF Øst NRK Natur, Det norske Skogselskap og Norsk Genressurscenter står bak konkurransen MITT TRE. Det blir konkurrert i tre klasser: det tjukkeste treet, det beste bildet og den beste historien. 16 treslag er invitert med. Konkurransen avsluttes 4. november 2007. Gå inn på: www.skogselskapet.no og send inn ditt tre! Merete Larsmon i Det norske Skogselskap viser bilder, forteller gode historier, presenterer vinnere og andre flotte og spennende trær.</p> <p><i>Torsdag 29. november kl 18:00 på Nordre Skøyen Hovedgård.</i></p>
NTF VEST	
11. oktober	<p>Ungtrepleiekurs: Tennebekk v/ Jan Ove Strand - NTF Vest Kursavgift: Kr.600.- pr.pers. Innhold: Ungtre pleie har pågått i område over flere år.</p> <p><i>Torsdag 11.oktober kl.12.00-15.00.</i></p>
NTF MIDT	
25. oktober	<p>Bilder av trær fra ulike verdenshjørner - NTF Midt Ingeborg og Kjartan har vært på inspirerende studieturer og vil vise oss bilder av trær fra disse turene. Har du bilder av trær du gjerne vil vise fram ta de gjerne med på en minnebrikke eller CD.</p> <p><i>Onsdag 25.oktober kl.19</i></p>
22. november	<p>Juleavslutning - NTF Midt I tradisjon tro møtes vi på Egon i Søndre gate til pizza og sosialt samvær.</p> <p><i>Torsdag 22. november kl. 19</i></p>
ANNET	
4. november	Frist for Mitt Tre – konkurransen. Les mer under aktuelt.
2008	
6. - 7. mars	Årsmøtekonferanse i Bergen
5. september	ISA Eksamen

Nytt fra komiteer og grupper

Internasjonal aktivitet	Jobber og samarbeider med ISA og ESA.
Klatrekomiteen	Jobber med neste års NM i Trekltring i forhold til tid og sted.
Utdanning og sertifisering	Jobber med nytt system for innrapportering av CEU-poeng, samt forslag til oversettelse av kursbeskrivelser som skal sendes til ISA internasjonalt. På våre nettsider vil det komme link til skjema, søknader, reglement og lister over forhåndsgodkjente kurs. Hjeltnes vgs arbeider med å få til fagskoleutdanning i trepleie
Årsmøtekomiteen	Dato er fastsatt; 6. og 7. mars 2008! Program og sted for årsmøtet jobbes det hardt og godt med. Konferansen skal holdes på Vestlandet. Følg med på nettsidene våre!
Annet	NTF Midt ved Marit By og Kari Trætteberg samarbeider med Skjettlein vgs. og har 30 undervisningstimer i trepleie. Det jobbes med å få til ETW eksamen i Trøndelag i samarbeid med NAML..

Aktuelt

EM og VM i trekltring

I juni ble EM i Trekltring avholdt i Brussel. 41 menn og 12 kvinner konkurrerte i følgende grener; *The Secured Footlock*, *The Belayed Speedclimb saw*, *The Throwline tree*, *Aerial Rescue event* og *The Workclimb*. Ådne Haugen (23. plass), Olve Lundetræ (27. plass) og Roger Eklund representerte Norge. Ådne Haugen deltok i VM i trekltring på Havwaih og kom på 18. plass. Gratulerer til alle sammen!

Mitt tre" - konkurranse

"Naturens Verden" på NRK P1 har en konkurranse "Mitt tre" - tre konkurranser om trær – det største treet, det fineste bildet og den beste historien. Konkurransen avsluttes 4. november. Det norske Skogselskap og Norsk Genressurscenter står bak prosjektet og konkurransen. Du kan gå inn på våre nettsider og lese mer om dette.

BOK TILBUD!!

Har du tenkt å ta ETW-eksamen? Kjøp European Tree Worker hos oss nå til Kr 300,- (før kr 600,-)!
"Planting af træer- med fokus på bytræer" nå kr 150,- Se også vår bokliste på www.trepleieforum.no/butikk/

Innformasjon på mail

Vi ønsker å redusere portoutgiftene og oppfordrer våre medlemmer til å sende sin mailadresse til: post@trepleieforum.no. Opplys samtidig om du hører til Øst, Sør, Vest eller Midt.

Årsmøteseminar i NTF

av Marit By

I år var Årsmøteseminalet til NTF arrangert i Oslo området på Ås. Studentersamfunnet, stilte med lokaler, god mat og omgivelser med store trær til Workshop både i klatring og råtedetektor. Torsdag, første del av seminaret, var konsentrert om fagfolk fra UMB.

Førsteamanuensis Per Anker Pedersen holdt flere svært interessante foredrag om flere tema. Det ene var om valg av treslag og betydning av forholdene på stedet. Han forklarte grundig om hvorfor det er viktig å bruke riktig proveniens, om solsviing, høstfarger, hvordan sykdom og proveniens henger sammen, og hva slags treslag vi bør satse på i framtiden med forventede klimaendring. Det andre innlegget var om saltskader på trær, både med å gjenkjenne symptomer og omfang. Her skiller man mellom opptak av salt i jorda gjennom røtter, og saltsprut som treffer bladverket direkte. Toleranse av saltskade varierer mellom de ulike artene. Furu, gran og hengebjørk reagerer kraftig på saltsprut, mens spisslønn og hestekastanje er mye mer tolerante. Derimot er Hestekastanje og spisslønn svært ømfintlig for opptak av salt gjennom jord.

Sivilagronom Wenche Talgø fortalt kort om siste nytt på trær. Hun nevnte en rekke aktuelle nye eller mer vanlige sykdommer enn før. Det ble nevnt pærebrann, et noe større mjøldogg angrep på flere arter, brune flekksyke på hestekastanje, flere nye sykdommer på Rododendron, hagtorrust, honningsopp og mye mer. Sykdommene var beskrevet med tekst og flotte bilder, slik at vi som var der fikk stor mulighet til å gjenkjenne dem senere.

Resten av dagen og hele neste dag var innen tema råte og råtediskusjon, med unntak av workshop 2 på fredag som omhandlet klatring omkring tema som førstehjelp og redning.

Erik Solfjell hadde en introduksjon på "Når visuell vurdering ikke er nok", og viste til flere brukte metoder, hvor måling med resistograf var en av de aktuelle. Forstkandidat Ken Olaf Storaunet fortalt om "Dendrokronologi" Treets historie fortalt igjennom årringene. Dette er omtalt i egen artikkel. Frank Rinn hadde et innlegg om basis kunnskap, muligheter og begrensninger av teknisk tre inspeksjon.

Bruk av tekniske instrumenter som resistograph og arborotum er begge utviklet av Frank Rinn i Tyskland. Instrumentene kombinerer moderne teknologi med kunnskap om fysiske egenskaper til treet for å påvise ikke synlig råte og skade i treet. Vi kan da få kunnskap om både stabilitet, trygghet, vitalitet og verdi. Ved å måle motstand, styrke og statiske - dynamiske krefter i treet for de ulike arter, er det mulig å påvise om treet er utsatt for råte. Det er tatt utgangspunkt i de ulike treslag sin motstand, og deres normalkurve i frisk tilstand som sammenlignes med den målte kurven. Ved måling er det viktig å velge riktig sted og retning, basert på den visuelle registreringen. Om du vil vite mer se egen nettside www.rinntech.com.

Kort om resistograph

En drill som føres inn i treet.
Den elektroniske drillen måler motstand i treet.
Resultatet skrives ut via en datamaskin ved kurver i målestokk 1:1.
Det kan påvise innvendig skade og råte.
Drillen kan gi noe skade og spre råteangrep i allerede sterkt svekkete trær.

Kort om Arbotum - tre tomograph

Et teknisk instrument, ny impuls tomography som viser den tilstanden innvendig til et tre ved impuls målinger.
Kontroll ved PC med 2 eller 3 – dimensjonell måling av tverrsnitt av treet.
Resultatet er lett å lese, med lokalisering av svake – skadete deler innvendig.
Lesing av tilstand på stedet.

Dendrokronolgi "Vitenskapen om treets tid ", en kort innføring

Av Marit By

av de greske ordene: Dendron – tre, chronos – tid, logos – lære

Dendrokronologi kan sies å være fortellingen om treets historie gjennom årringene. Man anvender datering av årringer for å analysere variasjon i fysisk og kulturelle endringer. Dendrokronologi er en metode som stadfester treets alder og forteller presist hvilket år det er endring i treets vekst gjennom historien.

Metoden baserer seg på den gode gamle teknikken med å telle og analysere treets årringer. Årringene er treets fingeravtrykk og består av mer eller mindre tydelige ringer fra marginen til barken. De viser den årlige tilveksten gjennom hele treets levetid. Hver årring består av ett felt lys vårved med stort ved volum, og ett felt mørkere og mer komprimert sommerved. Avstanden mellom årringene måles og data legges inn i et dataprogram som utvikler en kurve ut fra målingene. Ved å sammenligne ulike kurver fra samme tid, geografisk område og samme treslag, kan man med stor sikkerhet tidfeste tidspunkt og hogststed for tømmer eller vise til klimavariasjoner opp igjennom tidene.

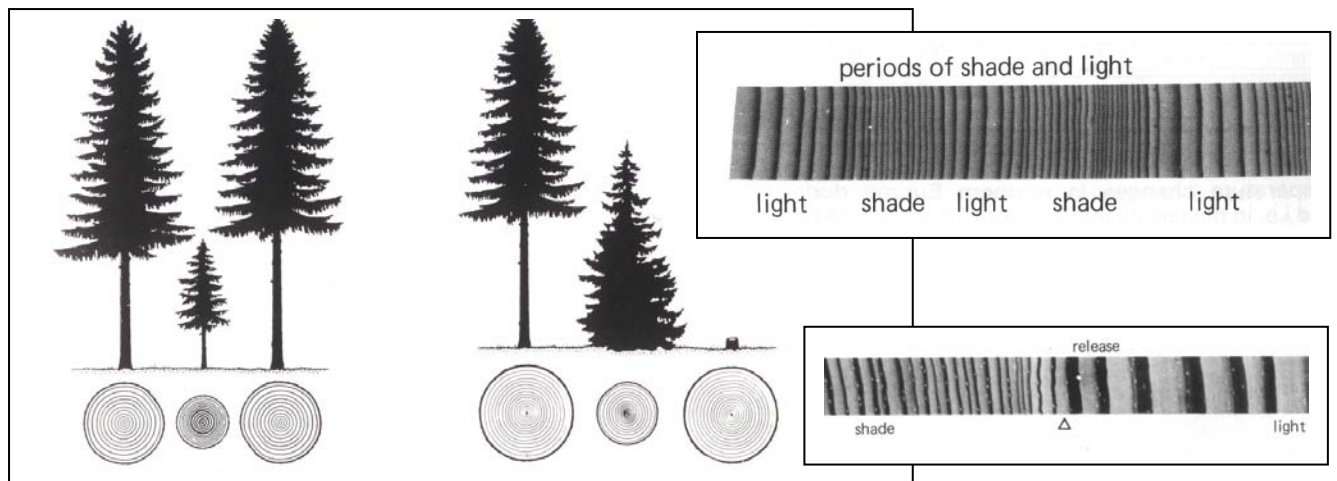
Forutsetningen for dette er at det finnes et register av årringer fra trær i det aktuelle området. Slike register har gradvis blitt bygget opp over det meste av Europa og USA de seinere årene. Dette gjøres ved å ta skiveprøver av hele stokkens diameter eller en tynn sylindere av tre fra barken til marginen med boreprøver. Det siste er mest skånsomt og aktuelt for stående trær og tømmer i bygninger. Prøvene merker vi med treslag, sted og årstall, og legger inn i et dataprogram. Programmet skanner forholdet mellom årringene og sammenholder dette med andre prøver tatt fra samme område, og finner et sammenfallende mønster. Nytt trevirke blir kryssregistrert (bilde) med tømmer fra gamle byggverk. Dermed har vi en databank med årringsmønster som kan strekke seg tusen år tilbake i tid. På denne måten kan vi bestemme hogst-tidspunkt for tømmeret i en bygning ved å ta en prøve av tømmeret og sammenholde disse med det sentrale registeret. Lokalt styres dette registeret av Terje Thun, Sintef, NTNU, i Trondheim, i samarbeid med NISK, Norsk institutt for skogforskning.

Gran og furu er det som har dominert analysene fram til i dag i Norge, med noen prøver av eik. Analyse av løvtreslag som eik er mer vanlig i Danmark og Tyskland. Det er gjort enkelte analyser av ask, lønn og lerk ved laboratoriet i Trondheim

Årringene forteller også om hvilke miljøpåvirkninger treet har vært utsatt for gjennom sin levetid, slik som bonitet, klima, lys, vindforhold med mer. Hvis det for eksempel har vært en vekstsesong med sein vår eller lite nedbør, blir det lite tilvekst. Ikke bare for det enkelte treet, men for alle trær som vokste i det aktuelle området det samme året. Dette avtegner seg i årringene.

Lys

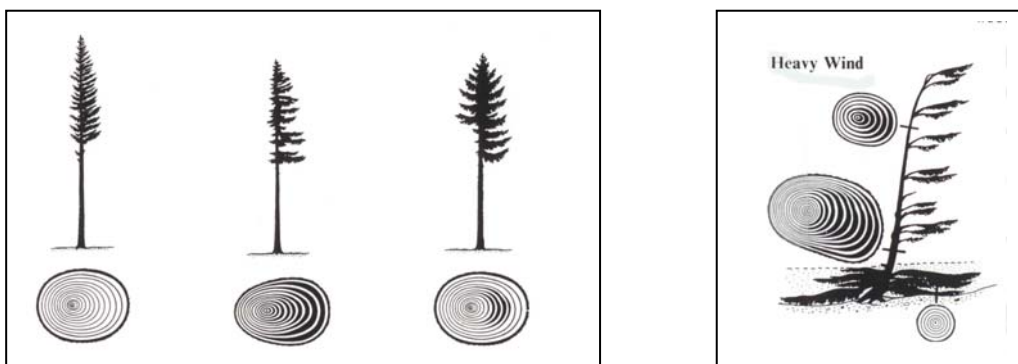
Treets vekst varierer med mengde lys som er tilgjengelig i vegetasjonsperioden. Et tre som vokser i tett bestand får redusert lys og fotosyntese aktivitet. Aktiviteten i kambiet reduserer, veksten avtar og avstand mellom årringene er tettere. Når nabotrær felles, øker lystilgangen og treets vekst og årringbredde øker.

Figur 2: Varierende årring bredde som skyldes lys og skyggeforhold (Schweingrüber 1989, 1993)

Vind

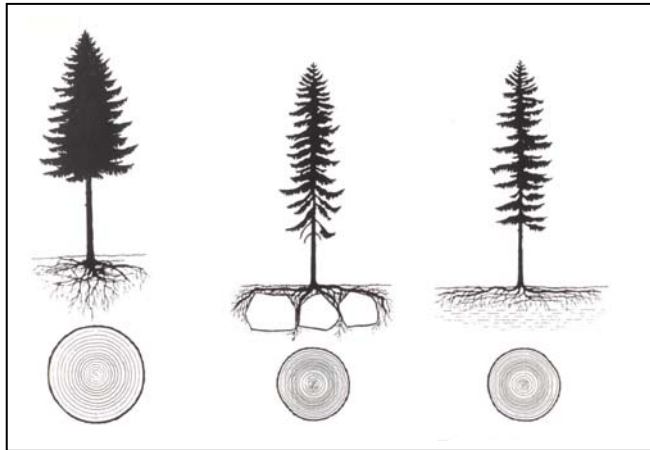
Et tre påvirket av sterk vind vil kompensere for dette, da det ønsker å beholde en opprett vekst. Treet danner derfor tette årringer der det vokser opp mot vinden, og det fører til asymmetrisk stammediameter med kortere radius mot vindretningen og redusert årring bredde, se figur 3

Figur 3: Treet danner tettere årringer opp mot vinden.(Schweingrüber 1993)

Jord

Jord er treets vekstmedium og er avgjørende for treets vekst og årringbredde. Tilgang på næring kan variere med faktorer som jorddybde, jordtype, jordkvalitet og vannforhold. De ulike faktorene kan endres med drenering, graving, bygging, planting og omplantning, som ofte fører til redusert eller økt vekst av årringen. Endring i årring bredde kan fortelle oss når det har skjedd endring, men ikke hvilke faktorer dette skyldes.

Figur 4: Drenering, dybde og næringstilførsel av jorda påvirker treets vekst og årringsbredde (Schweingrüber 1993)

Om du vil vite mer er det ikke så mye norsk litteratur, men det finnes to engelske bøker: "Trees and wood in dendrochronology" og "Tree rings and environment dendroecology" av Fritz Hans Schweingrüber 1993/ 1996. De gir en enkel og god framstilling av fagstoffet. Det finnes også mye bra på Internett. Søk på web-siden Ultimate Tree-ring. Dette er en side som har mye informasjon og som er linket til alle de viktige nettstedet for dendrokronologi.

Kontaktinformasjon

Sekretariat

Telefon: 32 89 33 00
Adresse: Bjørnstjerne Bjørnsons gt. 55, 3044 Drammen
Mailadresse: post@trepleieforum.no
Hjemmeside: www.trepleieforum.no

Kontaktpersoner for styret sentralt og lokallagene

Sentralt (leder)	Kristin Moldestad	920 39 146
Øst (leder)	Eivind Birkeland	900 36 921
Midt (leder)	Marit By	920 59 664
Vest (leder)	Kåre J. Teigland	917 82 247
Sør (leder)	Morten Kock Jensen	419 09 308

Komiteer og grupper

Internasjonal aktivitet	Glen Read	913 04 656
Klatrekomiteen	Ådne Haugen	911 05 329
Utdanning og sertifisering	Erik Solfjell	934 16 343
Årsmøtekomiteen	Kristin Moldestad	920 39 146
NTF-nytt	Hanne Mørch	977 90 538